

L'ANY FABRA 2018 (II)

JORDI GINEBRA SERRABOU
Universitat Rovira i Virgili
jordi.ginebra@urv.cat

1. Introducció

El 2018 tots els territoris de llengua catalana van celebrar l'Any Fabra: el 150è aniversari del naixement de Pompeu Fabra (1868-1948) i el centenari de la publicació de la gramàtica normativa que va ser oficial fins al 2016. La celebració va ser impulsada per la Generalitat de Catalunya, però s'hi va sumar tota la comunitat lingüística. El resultat va ser l'organització de tota una sèrie d'actes oficials i no oficials arreu de tot el domini català, amb un èxit notable. En el número anterior de *LLENGUA & LITERATURA* es van ressenyar les activitats que van tenir lloc durant els primers mesos de l'any —fins a l'agost— (GINEBRA 2019). En aquest lliurament fem una presentació —esquemàtica, i sense poder esmentar-los tots— dels esdeveniments corresponents als darrers mesos (setembre-desembre), tot i que també ens referirem a activitats que s'han desenvolupat posteriorment —i això és una nova prova de l'èxit de la celebració. Al final fem una valoració general de l'Any Fabra.

2. Les activitats

No farem referència a les nombroses activitats del període —conferències, representacions, rutes, dictats en línia, *kaboots*, presentacions de llibres, etc.—, que són continuació o reedició d'iniciatives que ja van materialitzar-se durant els primers mesos de l'any, tot i que són, de fet, les que més van contribuir a «omplir de Fabra» el darrer quadrimestre de l'efemèride. Ni podem ressenyar l'«enfocament fabrià» que van adoptar actes tradicionals de mena diversa, com la celebració de l'Onze de Setembre a Balaguer, amb recitació de textos de Fabra i parlaments dedicats al gramàtic.

Pel que fa a activitats institucionals, cal destacar la jornada al voltant de la figura de Fabra organitzada pel Govern d'Andorra, que va tenir lloc el 18 de setembre a la sala d'actes del Comú d'Escaldes-Engordany. També la jornada «Fabra avui. El català, de llengua moderna a llengua digital», de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (19 de setembre). I l'acte Pompeu Fabra: Homenatge pel seu 150 Aniversari (1868-2018), organitzat pel Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València (16 d'octubre). I, finalment, la jornada «Pompeu Fabra després de 1939, la llengua de l'exili», promoguda pel Museu Memorial

de l'Exili i la Fundació Carles Pi i Sunyer. Quant a activitats d'orientació dramàtica, cal reportar que el 8 de setembre l'actriu Rosa Cadafalch va estrenar, en el marc de la 36a Setmana del Llibre en Català, l'espectacle *Meste Fabra*, que posteriorment ha estat representat en diversos indrets. I que el 10 de setembre va tenir lloc a Mataró una lectura dramatitzada de textos sobre Fabra, *Vespre Fabra. Mots i dolços dedicats al Mestre*, amb la participació de vuit actors.

Entre les activitats i iniciatives de format menys tradicional caldria destacar la V Nit de la Llengua al Món Digital, dedicada a Pompeu Fabra, organitzada per la DGPL, Amical Wikimedia i el Port de Tarragona (29 de novembre). O, en un terreny ja del tot lúdic, la fabricació d'un capgròs de Pompeu Fabra (Ajuntament de Vilanova del Camí), o la preparació, en el marc dels actes programats per l'Ajuntament de Mataró, de les *postres Fabra*, un pastís del pastisser Claudi Uñó.

L'Any Fabra es va tancar oficialment a Catalunya amb l'acte *Estimat Mestre*, celebrat el 17 de desembre a la Sala Gran del Teatre Nacional de Catalunya, amb l'assistència de 900 persones. L'espectacle, dirigit per Carme Portaceli, i amb dramàtúrgia de Carles Batlle i Sadurní Vergès, va comptar amb la participació dels actors Pere Arquillué, Pepa López, Pol López i Rosa Renom, l'escriptor Biel Mesquida, la coreògrafa Sol Picó, la violoncellista Alba Haro i el cantautor Juan Manuel Galeas. L'acte va ser presidit per Quim Torra, president de la Generalitat de Catalunya, i també hi van intervenir Laura Borràs, consellera de Cultura, i Jordi Ginebra, comissari de l'Any Fabra. Van ser-hi presents representants dels governs d'Andorra, les Illes Balears i el País Valencià.

3. Les publicacions, les jornades i els congressos

A les publicacions de divulgació relacionades a GINEBRA (2019) cal afegir-hi l'obra *Andorra i Pompeu Fabra*, editada pel Centre de la Cultura Catalana, amb contribucions de Jordi Mir, Jordi Ginebra, Jaume Salvanyà, Joan Ramon Marina i Robert Basart (recull dels textos de la jornada esmentada abans); la síntesi biogràfica *L'abecé de Pompeu Fabra*, de David Paloma i Mònica Montserrat (a partir dels materials prèviament allotjats al web institucional de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya); els llibres de rutes fabrianes —*Ruta Pompeu Fabra*, de la de Barcelona, i *Ruta Pompeu Fabra Prada. Ruta Pompeu Fabra Bilbao*, tots dos de David Paloma i Mònica Montserrat—, i el novè títol de la col·lecció «Parlem Tu i Jo», que conté el conte *El joc de les identitats*, de Mònica Batet, i el còmic *La desaparició*, d'Oriol Gracia Quera i Gemma Pauné.

En l'àmbit dels treballs d'estudi i documentació cal completar la llista de publicacions de GINEBRA (2019) amb el volum col·lectiu *Pompeu Fabra: llengua, cultura i país*, a cura de Lluís Duran i Jordi Manent (Edicions de la Revista de Catalunya); amb el llibre *La victòria de Pompeu Fabra*, un recull dels textos que Antoni Rovira i Virgili va escriure sobre Fabra al llarg de la seva vida, a cura de

Jordi Ginebra i Marina Mallafre (Publicacions URV); amb el llibre *Pompeu Fabra a Prada. El seu exili en terra catalana entre família i amics (1939-1948)*, de Ramon Gual (Terra Nostra); i amb l'obra *Fabra, Moll i Sanchis Guarner*, una compilació de treballs d'Antoni Ferrando (Publicacions de la Universitat de València) —una obra que té especial rellevància política perquè conté una presentació conjunta dels directors generals de política lingüística de la Generalitat de Catalunya, el Govern de les Illes Balears i la Generalitat Valenciana (s'hi troba a faltar, però, els responsables de la política lingüística d'Andorra). Finalment, en part com a obra de divulgació i en part com a obra de documentació, cal referir-se a *Pompeu Fabra. Vida i obra en imatges*, de Jordi Manent i David Paloma (editorial Base), un llibre acuradament preparat i bellament editat, que quedarà per al futur com la representació material més contundent del que ha significat l'Any Fabra 2018.

El darrer quadrimestre de l'any va ser ric en jornades i congressos dirigits als especialistes: els Espais Terminològics 2018 «Fabra: converses terminològiques», organitzats pel Termcat (4 d'octubre); la Quarta Jornada de la Càtedra Pompeu Fabra, de la Universitat Pompeu Fabra (18 d'octubre); la jornada Fabra, a la Universitat i de la Universitat, organitzada per la Universitat de Barcelona (9 de novembre); el Simposi Fabra, organitzat per l'Institut d'Estudis Catalans (14-16 de novembre), i el V Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra», organitzat per la Universitat Rovira i Virgili (28-30 de novembre). De tots aquests esdeveniments acadèmics ja s'han publicat els materials corresponents al primer: *Fabra: converses terminològiques. Espais Terminològics 2018* (Termcat 2019). Els altres s'aniran editant. En conjunt, conformaran un bloc de treballs i anàlisis que hauran suposat un gran pas endavant en l'estudi de l'obra de Fabra. La valoració concreta de les diferents aportacions caldrà anar fent-la de mica en mica, a mesura que estiguin disponibles.

4. L'ombra allargada de l'Any Fabra

Com s'ha dit, una prova clara de l'èxit de la celebració ha estat la prolongació de les activitats més enllà del límit cronològic estricte del 2018. Així, l'exposició «Pompeu Fabra, una llengua completa», de la Direcció General de Política Lingüística de Catalunya, encara ha visitat uns quants llocs un cop acabat l'any, i el monòleg *Pompeu Fabra: jugada mestral!*, interpretat per Òscar Intente i dirigit per Maria P. Pla, s'ha continuat representant fins gairebé el final del 2019. També han continuat les conferències en casals populars i en seus d'associacions culturals i socials. Però no es tracta només d'activitats que han «durat». També n'hi ha hagut de noves durant el 2019, com la Jornada Pedagògica Pompeu Fabra, del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya (19 de març), o la Jornada Internacional: 100 Anys de l'Obra de Pompeu Fabra, organitzada per la Universitat d'Alacant i l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (27 de març).

Cal destacar, entre aquestes activitats extramurs del període oficial, l'emissió per TV3, el dia de Sant Jordi de 2019, del documental —d'una hora de durada— *Fabra, diccionari d'un home sense biografia*, dirigit per Jordi Ventura i Arnald Viladomat i presentat per l'escriptor Màrius Serra. Es tracta d'un documental que explica la importància que Fabra va tenir en la història de Catalunya i com, encara ara, el seu llegat està present a la societat catalana, i que el mateix dia de l'emissió va ser vist per 237.000 espectadors.

5. Valoració global

L'objectiu de l'Any Fabra era doble. En primer lloc, honorar la figura de Fabra i fer-la més coneguda i valorada. De l'altra, aprofitar l'esdeveniment com a estímul per reforçar la vitalitat de la llengua i projectar-la amb força cap al futur. El primer objectiu s'ha complert amb escreix. De fet, ha superat les previsions (vegeu PALOMA 2019). El segon és més difícil de valorar, entre altres coses perquè, com s'indicava a GINEBRA (2019), l'Any Fabra ha coincidit amb un període de repressió política sense precedents des del final del franquisme. Una repressió que afecta de manera directa les possibilitats d'expansió social de la llengua.

Sigui com sigui, ens queda la figura de Pompeu Fabra, que encara ens interpel·la. I que ens anima a lluitar perquè el català rebi un tracte just i els catalanoparlants no siguin discriminats i puguin fer servir el seu idioma amb normalitat. Perquè, en definitiva, el que hi havia rere els plantejaments de Fabra era la lluita a favor de la justícia i la normalitat: a favor de la igualtat de totes les llengües i de totes les cultures.

BIBLIOGRAFIA

- GINEBRA (2019): Jordi Ginebra, «L'Any Fabra 2018 (I)», *LLENGUA & LITERATURA*, 29, ps. 265-268.
- PALOMA (2019): David Paloma, «Any Fabra: un balanç amb aspiracions objectives», *Revista de Catalunya*, 306 (abril-maig-juny), ps. 61-73.